

บทที่ 2

บททวนวรรณกรรม และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่องต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตเสื้อผ้าห่มในตำบลทุ่งไฉ้ง อำเภอเมืองแพร่ มีวรรณกรรม กรอบแนวคิดในการศึกษาและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังนี้

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

สิวลดา วงศ์ไพบุลย์ (2543) ได้ศึกษาเรื่องการค้าแรงงานในธุรกิจผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าห่มของผู้ประกอบการในอำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการค้าแรงงานในธุรกิจผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าห่มของผู้ประกอบการในอำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ และศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานในธุรกิจผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าห่มของผู้ประกอบการในอำเภอเมืองแพร่ จากการศึกษาพบว่า ธุรกิจผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าห่มทุกรายดำเนินงานในลักษณะกิจการเจ้าของคนเดียวและได้ดำเนินธุรกิจผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าห่มมาเป็นระยะเวลาตั้งแต่ 1-5 ปี ผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาและต่ำกว่ามัธยมศึกษา และส่วนใหญ่เป็นสมาชิกสหกรณ์หม้อห้อมทุ่งไฉ้ง จังหวัดแพร่ การศึกษาการค้าแรงงาน ด้านการจัดการ ผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีการวางแผนล่วงหน้าโดยจะวางแผนระยะสั้น โดยพิจารณาจากปัจจัยภายในได้แก่ ความพร้อมด้านการเงินและความพร้อมด้านการผลิต ปัจจัยภายนอกได้แก่ สภาพเศรษฐกิจและกลุ่มลูกค้าด้านการเงินและการบัญชีพบว่า เงินลงทุนเริ่มแรกที่ใช้ในการดำเนินงานส่วนใหญ่ต่ำกว่า 50,000 บาท และมีเงินทุนหมุนเวียนที่ใช้ในการดำเนินงานระยะเวลา 1 ปี จำนวน 100,000-300,000 บาท ซึ่งมาจากเงินทุนส่วนตัว และกู้จากสถาบันการเงิน ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ไม่มีการจัดทำบัญชีด้านการผลิต ผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีการวางแผนการผลิตไว้ล่วงหน้า และจะผลิตตามความต้องการของตลาดในแต่ละช่วงเวลา วัตถุดิบ (ผ้าห่มห้อม) ที่ใช้ในการผลิตส่วนใหญ่จัดซื้อจากร้านค้าในจังหวัดและจากโรงงานผลิตผ้าในกรุงเทพฯ การผลิตผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าห่มจะผลิตด้วยมือจ้างคนงานภายนอกตัดเย็บ ด้านการตลาดจะให้ความสำคัญในส่วนประสมทางการตลาดคือ ด้านราคา ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการจัดจำหน่ายและด้านการส่งเสริมการตลาด ส่วนใหญ่ออกแบบผลิตภัณฑ์ด้วยตนเอง ผลิตภัณฑ์ที่นิยมมากที่สุดคือ เสื้อกุดเย็บให้ความสำคัญเรื่องวัตถุดิบที่ใช้มากที่สุด รองลงมาคือ รูปแบบผลิตภัณฑ์ ราคาขาย ขึ้นอยู่กับต้นทุนของสินค้า ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานพบว่า ประสบปัญหาด้านค่าแรงตัดเย็บสูงและช่างตัดเย็บไม่มีความสามารถและความชำนาญไม่เพียงพอ ปัญหาด้านการเงินและการบัญชี ประสบปัญหาด้านรายได้และยอดขายต่ำ

ร้อยละ 90.9 ปัญหาด้านเงินทุนหมุนเวียนไม่เพียงพอร้อยละ 33.3 ปัญหาไม่สามารถเรียกเก็บเงินจากลูกหนี้ได้ร้อยละ 15.2 ปัญหาไม่เข้าใจวิธีการจัดเก็บภาษีอากรร้อยละ 9.1 และไม่ประสบปัญหาด้านการเงินและการบัญชีร้อยละ 6.1 ปัญหาด้านการผลิตคือ ต้นทุนการผลิตสูงร้อยละ 87.9 การตัดเย็บไม่มีคุณภาพร้อยละ 21.1 ขาดแคลนคนงานตัดเย็บร้อยละ 15.2 กำลังการผลิตไม่เพียงพอร้อยละ 9.1 ปัญหาด้านการตลาดได้แก่ การแข่งขันทางการตลาดร้อยละ 57.6 ลูกค้านับว่าผลิตภัณฑ์ราคาสูงเกินไปร้อยละ 45.5 และปัญหาผ้าห่มห้อมมีลิตกร้อยละ 15.2 และไม่มีผลิตภัณฑ์ตามแบบที่ลูกค้าต้องการร้อยละ 9.1

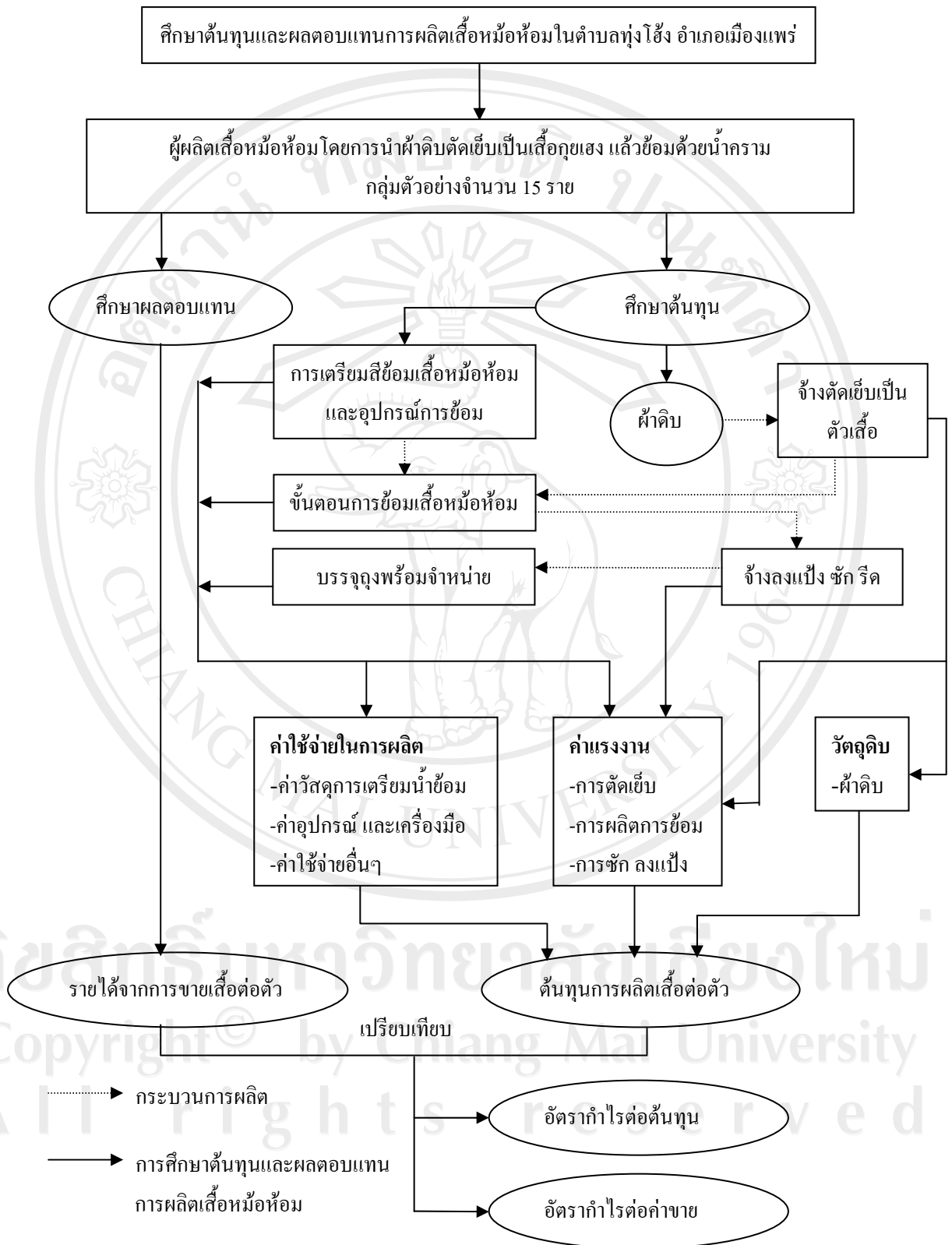
ศุภรรัตน์ ช่างคำ (2545) ได้ศึกษาเรื่องการประกอบอาชีพอิสระผ้าห่มห้อมเมืองแพร่ มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนออาชีพที่ประสบความสำเร็จในจังหวัดแพร่ ตลอดจนสภาพการพัฒนา รูปแบบการตัดเย็บผ้าห่มห้อม เป็นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การผลิตผ้าห่มห้อมให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น และเพื่อเป็นการอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าพื้นเมืองจังหวัดแพร่ จากการศึกษาพบว่า อาชีพการผลิตและจำหน่ายผ้าห่มห้อมเป็นอาชีพที่ประสบความสำเร็จอาชีพหนึ่งของจังหวัดแพร่ โดยได้รับการจัดให้เป็นอาชีพ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” ที่นำออกเผยแพร่และจำหน่ายในงานต่างๆ และในต่างจังหวัดที่หน่วยงานราชการจังหวัดแพร่ คือ สำนักงานสหกรณ์จังหวัดแพร่ นำผลิตภัณฑ์ผ้าห่มห้อม ไปเผยแพร่ในทุกๆ แห่ง รวม 20 จังหวัด มีประชาชนให้ความสนใจเข้าชมสินค้ากว่า 10,000 คน มีรายได้เป็นจำนวนเงินถึง 455,700 บาท ส่วนการจำหน่ายของสมาชิกสหกรณ์ตามโครงการผู้ผลิตพบผู้บริโภคปีรณรงค์การสหกรณ์จังหวัดแพร่ ปี พ.ศ. 2543–2544 มีแนวโน้มการจำหน่ายสูงขึ้น อาชีพการผลิตและจำหน่ายผ้าห่มห้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงกว่า 30 ปี ที่ผ่านมามีการผลิตและการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการตัดเย็บผ้าห่มห้อมจังหวัดแพร่ จากเดิมมีแต่ตัดย้อมผ้าด้วยน้ำคราม ตันครามโดยมีการคงสภาพเดิมมีร่องรอยไว้สืบทอดอนุชนรุ่นหลัง แต่มีการดัดแปลง พัฒนารูปแบบตามสมัยนิยม ในยุคโลกาภิวัตน์เช่น มีการปัก การพันผ้า การสกรีนผ้า และมีการเขียนเขียนลงบนผ้าห่มห้อม ทำให้ผ้าห่มห้อมแต่เดิมได้พัฒนารูปแบบการเสนอจำหน่ายในหลากหลายรูปแบบ ปัจจุบันตลาดร้านค้าผ้าห่มห้อมมีเงินทุนหมุนเวียนเพิ่มขึ้นข้อมูลเชิงประจักษ์ในร้านค้าย่านตำบลทุ่งไธ้ง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ จากการดำเนินงานของสหกรณ์จังหวัดแพร่ ในปี พ.ศ. 2545 แสดงให้เห็นถึงความร่วมมือ ส่งเสริมสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐในการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ การผลิตผ้าห่มห้อมจังหวัดแพร่ให้เป็นที่รู้จักทั่วไป ทั้งคนไทยและต่างประเทศ กระบวนการผลิตและการพัฒนารูปแบบของผลิตภัณฑ์ผ้าห่มห้อม จะเห็นได้ว่าการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นของตนเองให้อนุชนรุ่นหลังได้สืบทอดต่อกันมา อย่างเช่นขั้นตอนการผลิตผ้าห่มห้อมได้มีการพัฒนารูปแบบตามความต้องการ

ของตลาด เป็นการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในผลิตภัณฑ์พื้นเมืองของจังหวัดแพร่และเสริมสร้างรายได้ให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข และช่วยกันสืบทอดการผลิตและอาชีพถึงรุ่นลูกรุ่นหลานต่อไป

กรอบแนวคิดในการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้มีกรอบแนวคิดในเรื่องต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตเสื้อผ้าหม้อห้อมในตำบลทุ่งโฮ้ง อำเภอเมืองแพร่ ดังแสดงในภาพที่ 2-1

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ภาพที่ 2-1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

จากภาพที่ 2-1 แสดงให้เห็นถึงกรอบแนวคิดในการศึกษาเรื่องต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตเสื้อหม้อห้อมในตำบลทุ่งโฮ้ง อำเภอเมืองแพร่ กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาคือ ผู้ผลิตเสื้อหม้อห้อมแบบดั้งเดิมโดยการซื้อผ้าดิบมาตัดเย็บเป็นเสื้อกุยเฮง จำนวน 15 ราย ซึ่งมีรายละเอียดการศึกษาดังนี้

1. ศึกษาต้นทุนการผลิตเสื้อหม้อห้อม ได้แก่ การเตรียมสีย้อมเสื้อหม้อห้อม การเตรียมวัตถุดิบคือผ้าดิบ การเตรียมเครื่องมือและอุปกรณ์ในการผลิต และกระบวนการย้อมเสื้อหม้อห้อมจนเสื้อสำเร็จรูปพร้อมขาย โดยแยกต้นทุนที่เกิดขึ้น ตามส่วนประกอบของเสื้อหม้อห้อมได้ดังนี้

วัตถุดิบในการผลิตเสื้อหม้อห้อม วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตเสื้อหม้อห้อมคือ ผ้าดิบ ผู้ผลิตจะซื้อผ้าดิบมาจากโรงงานหรือร้านค้า เพื่อนำผ้าดิบมาตัดเย็บเป็นตัวเสื้อ โดยการตัดเย็บจะจ้างแรงงานภายนอกตัดเย็บ

ค่าแรงงาน ค่าแรงงานในการผลิตเสื้อหม้อห้อมประกอบด้วย 3 ส่วนคือ

ค่าแรงงานในการตัด และเย็บเสื้อหม้อห้อม ผู้ผลิตจ้างแรงงานภายนอกตัดและเย็บเสื้อหม้อห้อม

ค่าแรงงานในการผลิต การย้อมเสื้อหม้อห้อม

ค่าแรงงานในการซัก ลงแป้ง ริด เสื้อหม้อห้อม ผู้ผลิตจ้างแรงงานภายนอกซัก ลงแป้ง และริดเสื้อหม้อห้อม

ค่าใช้จ่ายในการผลิต ประกอบด้วย

ค่าใช้จ่ายในการเตรียมน้ำย้อมเสื้อหม้อห้อม

ค่าเครื่องมือ และอุปกรณ์ในการผลิตเสื้อหม้อห้อม

ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ได้แก่ ค่าน้ำ และค่าวัสดุสิ้นเปลือง

2. ศึกษาผลตอบแทนจากการผลิตเสื้อหม้อห้อมโดยใช้การวิเคราะห์ 2 วิธีคือ

2.1 อัตรากำไรต่อต้นทุน

2.2 อัตรากำไรต่อค่าขาย

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าแบบอิสระครั้งนี้ มุ่งเน้นเพื่อศึกษาด้านต้นทุนและผลตอบแทนของการผลิตเสื้อหม้อห้อม แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ประกอบด้วย แนวคิดเกี่ยวกับต้นทุน และแนวคิดเกี่ยวกับผลตอบแทน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ทฤษฎีต้นทุนที่เกี่ยวข้อง

ต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในกิจการหนึ่งๆ นั้นสามารถจำแนกเป็นต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายได้หลายประเภท ตามวัตถุประสงค์ของการนำข้อมูลไปใช้ ดังนั้นประเภทของการจำแนกต้นทุนที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ การจำแนกต้นทุนตามส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ (ดวงมณี โภมารทัต, 2546: 35-36) ในธุรกิจผลิตสินค้าจำเป็นต้องคำนวณต้นทุนผลิตภัณฑ์ (Product Cost) ไม่ว่าธุรกิจจะผลิตสินค้าในรูปแบบลักษณะใด มีขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ ส่วนประกอบของต้นทุนผลิตภัณฑ์จะเหมือนกันคือ ประกอบด้วยต้นทุนวัตถุดิบ ค่าแรงและค่าใช้จ่ายในการผลิต โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. วัตถุดิบ (Materials) คือ วัตถุดิบที่นำมาใช้เป็นส่วนประกอบที่สำคัญในการทำให้ผลิตภัณฑ์นั้นสำเร็จรูป ต้นทุนวัตถุดิบแบ่งได้เป็น 2 ประเภท

1.1 วัตถุดิบทางตรงหรือวัตถุดิบโดยตรง (Direct Materials) หมายถึง วัตถุดิบที่นำไปใช้ในการผลิตสินค้าหรือบริการโดยตรง สามารถคำนวณได้ง่ายว่าต้นทุนวัตถุดิบที่รวมอยู่ในการผลิตสินค้าหนึ่งหน่วยเป็นเท่าใดเช่น ไม้ที่นำมาเป็นเฟอร์นิเจอร์ กระดาษที่ใช้ในการพิมพ์ หนังสือ ผ้าที่นำมาตัดเป็นเสื้อ

1.2 วัตถุดิบทางอ้อมหรือวัตถุดิบโดยอ้อม (Indirect Materials) หมายถึง วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตสินค้านั้นแต่ใช้เป็นจำนวนน้อย เป็นการยากที่จะทราบได้ว่าจะต้องใช้วัตถุดิบเหล่านี้ในการผลิตสินค้าหนึ่งหน่วยเท่ากับเท่าใดตัวอย่างเช่น กาว ตะปู ด้าย น้ำมันหล่อลื่นเป็นต้น กิจการบางแห่งอาจใช้คำว่าวัสดุโรงงาน (Factory Supplies) หรือวัสดุสิ้นเปลือง (Supplies) แยกเป็นรายการอีกรายการหนึ่งแยกต่างหากจากรายการวัตถุดิบทางอ้อม

ในการพิจารณาว่ารายการใดเป็นวัตถุดิบทางตรงหรือทางอ้อมนั้นต้องพิจารณาปัจจัยสำคัญ 2 ประการประกอบกันกล่าวคือ วัตถุดิบซึ่งถือว่าเป็นวัตถุดิบทางตรงนั้นจะต้องเป็นส่วนประกอบสำคัญในการผลิตสินค้าโดยตรง และสามารถคำนวณต้นทุนเข้าตัวสินค้าได้โดยง่าย ถ้าขาดปัจจัยข้อใดข้อหนึ่งเสียแล้ว ย่อมถือว่าเป็นวัตถุดิบทางอ้อมและจะนำรายการวัตถุดิบทางอ้อมนี้ไปแสดงไว้ในรายการค่าใช้จ่ายในการผลิต

2. ค่าแรง (Labor) คือ จำนวนเงินที่กิจการจ่ายเป็นค่าตอบแทนแรงงานในการผลิตสินค้าหรือบริการ การจ่ายค่าแรงอาจอยู่ในรูปต่างๆ เช่น ในรูปของเงินเดือน ค่าแรงรายชั่วโมง ค่าแรงรายชิ้น (ตามหน่วยสินค้าที่ผลิต) หรือในรูปของผลตอบแทนอื่นๆ เช่น ค่าล่วงเวลา โบนัส และเงินรางวัลใจอื่นๆ โดยปกติจะแยกค่าแรงเป็น 2 ประเภทคือ

2.1 ค่าแรงงานทางตรง (Direct Labor) คือ ค่าแรงที่ต้องเกิดขึ้นเพื่อเปลี่ยนสภาพวัตถุดิบให้เป็นสินค้าสำเร็จรูป หรือเป็นค่าแรงที่เกี่ยวกับการผลิตสินค้านั้นๆ โดยตรง และสามารถ

คำนวณต้นทุนค่าแรงที่ใช้ในการผลิตสินค้าแต่ละหน่วยได้โดยง่ายตัวอย่างเช่น ค่าแรงของพนักงานคุมเครื่องจักรในแผนกประกอบ ค่าแรงของช่างตัดเสื้อในกิจการผลิตเสื้อสำเร็จรูป เป็นต้น

2.2 ค่าแรงทางอ้อม (Indirect Labor) หมายถึง ค่าแรงที่ไม่ได้ใช้หรือไม่ได้เกี่ยวข้องกับการผลิตโดยตรงเช่น ค่าแรงหัวหน้าผู้ควบคุมงาน (Supervisors) เงินเดือนของยาม ภารโรง หรือพนักงานทำความสะอาด เงินเดือนของผู้จัดการโรงงาน เป็นต้น ทั้งนี้เนื่องจากบุคคลเหล่านี้ไม่ได้เป็นผู้ผลิตสินค้าโดยตรง ทั้งยังเป็นการยากที่จะติดตามรายการดังกล่าวเข้าในหน่วยที่ผลิต ทำให้ไม่สามารถคำนวณต้นทุนค่าแรงเข้าในการผลิตสินค้าได้ นิยมจัดรายการนี้ไว้ในค่าใช้จ่ายในการผลิต

3. ค่าใช้จ่ายในการผลิตหรือโซ่ห่วยการผลิตหรือค่าใช้จ่ายโรงงาน (Factory Overhead หรือ Manufacturing Overhead หรือ Indirect Manufacturing Cost) หมายถึง ต้นทุนทั้งหมดที่เกิดขึ้นในการผลิตสินค้าหรือบริการ ซึ่งนอกเหนือจากรายการวัตถุดิบทางตรงและค่าแรงทางตรง โดยปกติรายการต้นทุนที่รวบรวมไว้ในรายการค่าใช้จ่ายในการผลิตได้แก่ วัตถุดิบทางอ้อม ค่าแรงงานทางอ้อม ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสาธารณูปโภค ต้นทุนค่าเครื่องมือเล็กๆ น้อยๆ ในโรงงาน เป็นต้น

ทฤษฎีผลตอบแทนที่เกี่ยวข้อง

วิธีการวิเคราะห์ผลตอบแทนซึ่งมีทั้งหมด 2 วิธี โดยแต่ละวิธีมีรายละเอียดดังนี้ (เบญจวรรณ รักษ์สุรี, 2540: 34-35)

1. อัตรากำไรต่อทุน หมายถึง อัตราส่วนเปรียบเทียบระหว่างกำไรที่เกิดขึ้นหลังจากหักค่าใช้จ่ายต่างๆ แล้วเทียบกับต้นทุนทั้งสิ้น

$$\text{อัตรากำไรสุทธิต่อต้นทุน} = \frac{\text{กำไรสุทธิ} \times 100}{\text{ต้นทุนรวม}}$$

2. อัตราส่วนของกำไรต่อยอดขาย หมายถึง อัตราส่วนที่เกิดจากการเปรียบเทียบระหว่างกำไรที่เกิดขึ้นหลังจากหักค่าใช้จ่ายต่างๆ แล้วเทียบกับยอดขาย

$$\text{อัตรากำไรสุทธิต่อค่าขาย} = \frac{\text{กำไรสุทธิ} \times 100}{\text{ขาย}}$$